

Kuti Rajmund¹

Közúti balesetek felszámolása Ausztriában

Nem telik el úgy egyetlen nap sem, hogy a híradásokban ne számolnának be közlekedési balesetekről. A katasztrófavédelem tűzoltó egységei beavatkozásainak jelentős része is különféle balesetek során végzett műszaki mentés. Hasznos és a magyar gyakorlatba is adaptálható tapasztalatokat gyűjthetünk, ha egy másik ország kárfelszámolási rendszerébe nyerünk betekintést. Szerzőnk a közelmúltban ausztriai tanulmányúton vett részt, tapasztalatait megosztja velünk.

Bevezetés

Ausztria európai viszonylatban is kiemelkedő út és autópálya hálózattal rendelkezik, az ország természeti adottságainak köszönhetően több forgalmas út alagúton is átvezet. Fontos számukra a folyamatos közúti közlekedés biztosítása, ezért a biztonságára, az úthálózat karbantartására, a balesetek megelőzésére komoly hangsúlyt fektetnek. A forgalom növekedése miatt szigorú intézkedéseket vezettek be, ennek hatása a balesetek számának alakulásán érezhető. Ausztriában is a tűzoltó egységek végzik elsősorban a műszaki mentési tevékenységet, ezért a bekövetkezett balesetek hatékony és gyors felszámolásának elősegítése érdekében, számukra az állam a szükséges feltételeket biztosítja.

Műszaki mentési feltételek

Európában is egyedülálló módon Ausztriában a műszaki mentési feladatok nagy részét az önkéntes tűzoltóságok látják el. Nyugati szomszédunk mentő tűzvédelme szinte teljes egészében az önkéntesekre épül, ugyanis mindössze hat városban található hivatásos tűzoltóság, ezek az ország legnagyobb városai. Működési területük csak az adott városra terjed ki, ott látják el tűzoltási- műszaki mentési feladataikat, azt csak rendkívüli esetekben hagyhatják el. A kisebb városok és települések tűzvédelmét rendkívül jól szervezett és a környék veszélyforrásainak megfelelő modern technikai eszközökkel felszerelt önkéntes tűzoltóságok látják el. Mi sem jellemzi ezt jobban, mint az a tény, hogy a bejelentést követően tíz percen belül a tűzoltó egységnek a kárhelyszínre kell érkeznie, legyen az lakástűz, vagy az autópályán bekövetkezett közlekedési baleset. Nem ritka, hogy egy-egy kiemelt önkéntes tűzoltóságon 6-8 különféle tűzoltó gépjármű teljesít szolgálatot. Legelterjedtebbek a

¹ Katonai Műszaki Tudományok PhD fokozatos doktora, kutirajmund@t-online.hu

világszínvonalat képviselő Rosenbauer gyártmányú technikai eszközök, melyek Ausztriában készülnek. Azért, hogy a tűzoltási, műszaki mentési munkálatokat zökkenőmentesen tudják végrehajtani, az önkéntes tűzoltóknak, a hivatásosokkal megegyező alap, közép és felsőfokú képzéseken, tanfolyamokon, évenkénti gyakorlatokon kell részt venni [1]. A képzés megfelelő színvonalát biztosítják a tűzoltó iskolák, amelyek Ausztria minden tartományában működnek. Amíg a tűzoltók bevetéseken és képzéseken vesznek részt, addig juttatásaikat az állam biztosítja, ezzel is hozzájárulva a magasan képzett és gyakorlattal rendelkező személyi állomány megtartásához.

Közúti balesetek felszámolása

A közúti balesetek felszámolásának hatékonyságát több tényező is befolyásolja. Legfontosabbak a következők:

- A baleset felszámolásához szükséges - a helyszínhez legközelebb állomásozó - erők és eszközök legrövidebb időn belüli leriasztása,
- A vonuló egységek részéről a kárhelyszín gyors megközelítése,
- Előzetes információk és a felderítés során szerzett adatok, helyszíni sajátosságok figyelembe vételével a mentési feladatok sorrendjének meghatározása,
- Az irányító és beavatkozó állomány szaktudása, tapasztalata,
- Járművek, technikai eszközök műszaki színvonala, állapota.

Természetesen másodlagos tényezők, valamint a kárfelszámolás során jelentkező problémák is hatással lehetnek a beavatkozás kimenetelésre, de ezeket a fenti szempontok megvalósulása esetén, a helyszínen ki lehet küszöbölni. A legfontosabb tényezőket Ausztriai viszonylatban részletesen is vizsgálom.

A baleset felszámolásához szükséges - a helyszínhez legközelebb állomásozó - erők és eszközök legrövidebb időn belüli leriasztása

Ausztria legnagyobb közigazgatási egységei a tartományok, amelyek szinte önálló államként működnek az Osztrák Köztársaságban. Kilenc tartomány fedi le az ország területét, közöttük Bécs az ország fővárosa. Minden tartománynak saját fővárosa van, itt működnek a tűzoltó főparancsnokságok, melyeken állandó ügyelet is található. A tartományokon belül kisebb közigazgatási egységek, járások találhatók, a járási székhelyeken pedig a járási tűzoltó parancsnokságok, melyeken szintén állandó ügyeletek működnek. Ide futnak be a

segélyhívások, innen koordinálják adott járás esetén a tűzoltói beavatkozásokat is. Ausztriában működik a hagyományos segélyhívó szám a 122 is, amely vezetékes és mobil hálózatról is hívható, de él az európai segélyszám a 112 is, amelyet hívva a rendőrségi központ jelentkezik. A hívások a járási, továbbá a tartományi központokba futnak be. A hivatásos tűzoltóságok külön ügyelettel rendelkeznek, adott városon belüli hívásokat ott kezelik. A járási központ riasztja az eseményhez szükséges eszközökkel rendelkező legközelebbi önkéntes tűzoltóságot. Egy adott központhoz akár 20-70 önkéntes tűzoltóság is tartozhat 50-200 tűzoltó járművel, valamint a járás ipari üzemeiben működő létesítményi tűzoltóságok is, akik szükség szerint együttműködnek az önkéntesekkel. Az előzőekben már említettem, hogy Ausztria tűzvédelme sajátos képet mutat, azt a következő adatok is alátámasztják, melyeket osztrák kísérem bocsátott rendelkezésemre.

Aktív tűzoltók száma: 254.500 fő

Önkéntes tűzoltóságok száma: 4.515

Létesítményi tűzoltóságok száma: 420

Hivatásos tűzoltóságok száma: 6

Az adatok ismeretében kijelenthető, hogy képesek megvalósítani a helyszínhez legközelebb állomásozó erők legrövidebb időn belüli leriasztását, ugyanis adott járási központhoz komoly erő- és eszközpark tartozik. A járási központok tűzoltóságaihoz általában mentőállomás is kapcsolódik, így a mentők azonos időben kezdenek meg a vonulást a tűzoltó egységekkel. Nagyon magas az aktív tűzoltók száma is, nem tesznek különbséget hivatásos és önkéntes között, a személyi feltételek, a képesítési követelmények, az elvárások azonosak.

A vonuló egységek részéről a kárhelyszín gyors megközelítése

Miután Ausztriában összességében 4941 vonuló egységgel rendelkező tűzoltóság működik, ezért a helyszínek gyors megközelítése néhány kivételtől eltekintve megvalósul. Kivételt képeznek a nehéz terepen, hegyi utakon, alagutakban, és az autópályákon történt balesetek, ahol a helyszín megközelítéséhez bizonyos esetekben több időre van szükség. A nehéz terepeken, valamint az alagutakban bekövetkezett balesetek felszámolásához különleges járműveket és technikai eszközöket szereztek be és rendszeresítettek, ezek alkalmazásával gyorsabban megközelíthetők a helyszínek. Az autópályákon bekövetkezett balesetek megközelítésének azonban a tűzoltó erők képességein és lehetőségein túlmenően legtöbbször forgalomtechnikai akadályai is vannak, ezek elhárítása nem egyszerű feladat. Az osztrák hatóságok felismerték a problémát és az autópályákon esetlegesen bekövetkező balesetek gyorsabb megközelítése érdekében módosítottak a közlekedési szabályokon. 2012. január 1.

előtt Ausztriában az autópályákon elsősorban a leállósáv szolgált a balesetek megközelítésére. Annak ellenére, hogy az osztrák közlekedési morál lényegesen jobb a magyarországinál és a szabálysértéseket is szigorúan büntetik, mégis a leállósávon közlekedők miatt több esetben csak nehezen tudták a mentőerők megközelíteni a baleseti helyszíneket. 2012. január 1.- től ezért jogszabályi változásokat léptettek hatályba, melyek értelmében a balesetek, torlódások esetén külön mentési út kialakítására kötelezték a forgalom résztvevőit. A gyakorlati megvalósítás elősegítésére, 2011. év őszétől megjelentek a tájékoztató transzparenszek, táblák az autópályák mellett.

1. sz. kép: Mentési út kialakítását bemutató tábla, (forrás: [2])

Annak érdekében, hogy a járművezetők gördülékenyen, a legrövidebb időn belül tudják kialakítani a mentési utakat a három, vagy több sávú autópályákon is, Christian Seidel írásában könnyen érthető útmutatást lehet találni, a leírást jól szemléltetik Manfred Kiefer ábrái, melyek az alábbiakban láthatók [3].

1. sz. ábra: Mentési út kialakításának módja többsávú autópályán, (forrás: [3])

A magyarázat rendkívül egyszerű: ha jobb kezünket adott pályatesten a forgalom irányába helyezzük, hüvelykujjunk a belső, többi ujjaink egyesével a leállósáv felé mutatva a külső forgalmi sávokat fedik le, a mentési út mindig a hüvelykujj melletti sávban kerül kialakításra.

Az eddigi tapasztalatok azt mutatják, hogy a mentési út bevezetésével a közlekedési balesetek gyorsabban megközelíthetők.

Előzetes információk és a felderítés során szerzett adatok, helyszíni sajátosságok figyelembe vételével a mentési feladatok sorrendjének meghatározása

A jelzések fogadása és értékelése adott járási, vagy városi központban magas színvonalon történik. A területükön működő tűzoltóságok járműveiről, technikai eszközeiről online szerállapot katalógusuk van, melynek alkalmazása hatékony erő- eszköz gazdálkodást tesz lehetővé. A kiegészítő információk megszerzéséhez több adatbázis áll az ügyeltesek rendelkezésére, melyekkel a mentésvezető munkáját tudják támogatni. Ausztriában nagyszámú bevethető tűzoltó egység működik, a hozzájuk tartozó területek viszonylag kicsik. A beavatkozó állomány széleskörű helyismerettel rendelkezik, a helyi adottságokat, megközelítési lehetőségeket kiválóan ismerik, így már kiérkezés előtt olyan információk állhatnak rendelkezésükre, amelyek az egész mentés kimenetelét befolyásolhatják. A távolsági és a helyszíni felderítéshez szükséges eszközök a vonuló szereken rendszeresítve vannak, ezek alkalmazása elősegíti a mentésvezető döntéshozatalát, így a mentési feladatok sorrendjének meghatározása is könnyebb.

Az irányító és beavatkozó állomány szaktudása, tapasztalata,

Az előzőekben már ejtettem szót arról, hogy Ausztria minden tartományában tűzoltó iskolák működnek, amelyekben különféle szintű elméleti és gyakorlati képzések folynak. Miután a képzési rendszert is tanulmányoztam, megállapítottam, hogy a zökkenőmentes és hatékony tűz és kárfelszámolás érdekében az irányító és beavatkozó állomány kiképzésére és továbbképzésére rendkívül nagy hangsúlyt fektetnek. A képesítési követelmények tekintetében nem tesznek különbséget hivatásos és önkéntes tűzoltók között, az iskolákban is együtt sajátítják el az elméleti és gyakorlati feladatokat. A minőségi oktatáshoz szükséges szellemi és tárgyi feltételeket biztosítják. Minden iskolához különféle gyakorlópályák is tartoznak, ezek úgy kerültek kialakításra, hogy a valóságban is előforduló szituációs feladatok megoldása biztosított legyen. A gyakorlati feladatok lebonyolításához szükséges infrastrukturális háttér maradéktalanul rendelkezésükre áll, ezáltal a hallgatók problémamegoldó és technikai készségeit az elvárásoknak megfelelően fejleszteni tudják. A beavatkozó és az irányító állomány részére is minden évben kötelező elméleti és gyakorlati kurzusokat tartanak, ahol el lehet sajátítani a legújabb taktikai és technikai ismereteket, továbbá lehetőség nyílik a tapasztalatok megosztására is. Az osztrák tűzoltóságokra nem

jellemző a fluktuáció, így a gyakorlati tapasztalatok átadása a fiatalabb tűzoltók részére maradéktalanul megvalósul.

Járművek, technikai eszközök műszaki színvonala, állapota

Az osztrák tűzoltóságok jármű és technikai eszközparkja kiemelkedően jó állapotú. Egyrészt, mert többségében világszínvonalú Rosenbauer tűzoltó-technikai eszközöket használnak, továbbá, mert a legújabb gyári fejlesztéseket is először a hazai tűzoltóságok tesztelik. A tapasztalataikat a fejlesztések során figyelembe is veszik, ezáltal az elvárásoknak messzemenően megfelelő eszközök kerülnek rendszeresítésre. A járműveket gondosan üzemeltetik, szemmel láthatóan megfelelő karbantartás mellett, ezzel is hozzájárulva a megbízható működéshez.

Összegzés

Ausztriában is a műszaki mentések nagy részét a közlekedési balesetek felszámolása teszi ki. Az európai tekintetben is kiemelkedő út és autópálya hálózattal rendelkező ország számára fontos a folyamatos közúti közlekedés biztosítása, ezért a balesetek megelőzésére komoly hangsúlyt fektetnek. Ugyanakkor az is fontos számukra, hogy a folyamatosan növekedő forgalom mellett is a lehető leggyorsabban fel lehessen számolni az esetlegesen bekövetkező baleseteket. Ennek érdekében, a kárfelszámolásra hivatott szervezeteknek – elsősorban a tűzoltóságoknak – az állam minden feltételt biztosít.

Felhasznált Irodalom

[1] Kuti Rajmund: A tűzoltóképzés sajátosságai Ausztriában, Védelem katasztrófa- tűz- és polgári védelmi szemle, XV. évf. 6. szám 30-31. o. 2008. ISSN 1218-2958, URL cím: <http://vedelem.hu/letoltes/ujsag/v200806.pdf>

[2] Bei Staubildung Rettungsgasse, <http://www.asfinag.at/was-ist-die-rettungsgasse> (letöltés ideje: 2015. 10. 02.)

[3] Christian Seidel: Wie funktioniert die Rettungsgasse in Österreich, Auto Revue online, <http://autorevue.at/ratgeber/eselsbrucke-und-rettungsgasse> (letöltés ideje: 2015. 10. 02.)